

הרב מ. ש. עקיבא כהן
בני ברק

תשובות מרן הגר"ח זצ"ל בדיני סוכה וד' מינים*

סוכה

סכך

א. במשנ"ב כתב דסכך פסול ד"ט שמונח באלכסון ותופס באויר סוכה פחות מד"ט אינו פוסל, ובריטב"א בסוכה כתב דמאן דמכשיר קנים המונחים מהקרקע לכותל בשיפוע צריך שיהיו י"ז טפחים ' למחיצה וז' לגג ואף לדידן בהרחיק טפח מהכותל הוה אהל ע"י לבוד (שאינו שיפוע) וצריך עוד ו' לגג וי' למחיצה. וצ"ב, דזה משופע ותופס בסוכה פחות מז' טפחים ולמה מהני רק ז' לגג.

תשובה: מיירי כשיש ברוחב ד"ט.

ב. בהא דהפורס סדין תחת סכך לנוי כשר תוך ד"ט לסכך דבטל לסכך ולא ביותר מד"ט, מה הדין בקישוטי זמנינו שמתחילים תוך ד"ט לסכך ונמשכים (עם לבוד בתוך הקישוט) לאחר ד"ט.

תשובה: אם מתחיל תוך ד' כשר.

ג. כשסדין הסוכה מתרומם ע"י הרוח על גבי היושבים בסוכה ויש תחת המטה טפח עד הארץ להחשיבו אהל ע"י כך אף בשיפוע (שעה"צ תרכו, ח) - האם זה נחשב שאינם בסוכה.

תשובה: אין קפידא.

ד. כתב המשנ"ב תרכו, ו בכילה שאין ראשה טפח דאינו מותר רק כשסדינים מגיעים לארץ, דאם יש אויר הפסק בינם לארץ טפח אסור, דע"י לבוד האויר כמחיצה וכילה נהיה גג. וצ"ע, אמאי כשיש לבוד בצד המחיצה לארץ בלי אויר לא אמרינן שזה מחיצה והעליון גג (כבלבוד בגג בתוך ג' אף בלא אויר).

תשובה: אולי כשיש ג'.

ה. במשנ"ב תרכו, טו כתב דנוי רחוק ד"ט מהסכך יש לחוש שמא יעשה נוי הרבה עד שיהיה בהן שיעור רוחב ד"ט וישב תחתיו, משמע דדוקא תחתיו נפסל ולא כל הסוכה כדרך כל סכך פסול ד"ט, ומשום שזה רחוק ד"ט מהסכך ואינו ביחד עם הסכך, האם זה נכון.

תשובה: מיירי שאין יכולה לפסול, (א.ה. מרן זיע"א לא הסכים, וכוונתו דמה שאין כל הסוכה נפסלת מיירי שיש חוץ מהד"ט הכשר מחיצות בכל צד וכדו', דבזה אף בכל סכך פסול אין הסוכה נפסלת).

ו. המשנ"ב כתב דאף שבקנים יש בית קיבול הם כשרים לסכך דאין עשויין לקבל. מעשה במי שהיו מילבי"ן בסכך שלו וריסס כל הקנים מבחוץ וכיון שפיחד שיצאו מילבי"ן מבפנים צוה

* להלכה ולא למעשה. ראה עוד תשובות בענייני הימים נוראים בגיליון הקודם.

למלאות את הפתח בצמר גפן. האם זה נחשב לעשוי למלאות בצמר גפן ומקבל טומאה ופסול או שזה רק לסתום ולא לקבלת הצמר גפן וכשר.

תשובה: לא מסתבר שזה עשוי לקבל.

ז. הקורה שאין רחבה טפח ועליה מעמידים את הסכך, האם היא עצמה סכך פסול כי אין ניתנת לשם צל אלא לתפיסת הסכך.

תשובה: אם היא כשרה יכוין לשם סכך ג"כ.

ח. מש"כ המשנ"ב תרלב, ז, בסכך פסול ד"ט שנכנס לסוכה רק ג"ט לא ישוב תחתיו (והחזו"א חולק) - האם זה גם כשנכנס בסוכה פחות מג"ט, כי גם בזה יש את סברת השעה"צ שגוף הסכך הוא פסול וד"ט.

תשובה: יתכן שלא.

ט. במש"כ המשנ"ב תרלב, ז שלא לישב תחת סכך פסול ד"ט שנכנס לאויר סוכה רק ג"ט, מה הדין במה ששכיח במרפסת בקומה א' ולשכן בקומה ב' יש בחלון עציץ ג"ט מעל הסוכה, האם אמרינן שהעציץ מצטרף עם כל הדירה של קומה ב' והוא סכך פסול ד"ט או שנמדד לעצמו.

תשובה: לא מצטרף.

י. אמאי אין בסכך העשוי ממחצלת חסרון של מעמיד בדבר שאין מסככין בו, דהרי אין מסככין בחבל והחבל תופס את כל קני המחצלת [וגרע מסולם שעל הסכך].

תשובה: פסולו לסכך לד' הרמב"ם והשו"ע מדרבנן (עי' מ"ב סי' תרכ"ט סק"ג ובשעה"צ) וכל שפסולו מדרבנן מותר להעמיד בו (בה"ל ר"ס תר"ל ד"ה כל).

דפנות

יא. בהא דסוכה ז"ט שתלה בה סדין לנוי ומיעטה פסול - מה הדין אם תולה בה סדין רחוק מעט מהדופן ובקל אפשר לקרבו לכותל. האם זה ממעט לפי מצבו שכעת, או שכיון שכשיקרב לכותל יהיה שיעור זה כשר [ובגבוה י' הוצין ממעטין אף שבקל מגביהן].

תשובה: מסתבר שכשר.

יא. כשיש במרפסת החדר רק ו' טפחים לסוכה, ותקרת החדר גדולה מאד ולא משלימה את שיעור הסוכה, האם יחייב צורת הפתח תחת התקרה באופן שרק טפח יישאר בסוכה ויוכל להשלים הסוכה לז' טפחים.

תשובה: כמדומה שפסקו דלא מהני.

יב. מי שיש לו ג' דפנות כשרות בסוכה, והרביעית היא דופן עקומה - האם ממילא גם היא דופן לסוכה או שרק כשאין כשרה ללא דופן עקומה אמרינן דופן עקומה, אך בכה"ג שהיא בלא"ה כשרה לא אמרינן דופן עקומה (א.ה. נפק"מ לדין מוקצה בדופן ד' ובדין הכנסת כלי מאוס שם).

תשובה בע"פ: אם יש ד"ט סכך פסול אין הרביעית נחשבת לדופן בכה"ג כיון של"צ אותה לסוכה.

יג. המשנ"ב שטו. ו אסר עשיית מחיצה בסדין שתפוס למעלה ולמטה ובצדדין אף שבאמצעו הוא נע ונד דגם זה קבע, וצ"ע דבציור זה גופא פסל המשנ"ב תרל, מח דפנות סוכה מטעם שלא נחשב שקבועים.

תשובה: שם י"ל דהולך ובא למטה (א.ה. ולפ"ז סוכות זמנינו הנקראות סוכה לנצח, שיש מסגרת ברזל והמחיצה תפוסה מד' כיוונים ורק באמצעה נעה ונדה, כשר).

יד. מרן (שליט"א) [זיע"א] הורה שהנמצא לפני המתפלל ועומד אחר בינו לבין המתפלל וחוצץ ביניהם אין בזה דין מחיצה להתיר לישב ולפסוע, וצ"ב מאי שנא מסוכה, דאדם העומד יש בו דין מחיצה.

תשובה: רק כשמצטרף עם אחרים (א.ה. לרוחב ד"ט).

תעשה ולא מן העשוי

טו. סוכה עם ה' טפחים סכך, כשהניחוהו ליד יותר מג"ט סכך פסול דהדין דהיא פסולה ואין הפסול משלים את השיעור, אם כעת ימעט מהפסול ויישאר פחות מג"ט או ייתן דופן תחת הפסול כדי שזה יסיים את הסוכה ונמצא שיש בה פחות מג"ט פסול, שדינו שמצטרף להשלים את השיעור, האם זה כשר (כסוכה גבוהה כ' אמה ומיעטה) או שזה בכלל תולמה"ע, דאי"ז דירה כלל פחות מז"ט (וגרע מגבוהה כ' אמה שזה דירה עם פסול).

תשובה: כשר.

טז. סיכך על ב' דפנות ואח"כ הוסיף את השלישית - האם זה כסיכך קודם הדפנות דהוה תולמה"ע (או שזו סוכה עם פסול צדדי, דכשרה).

תשובה: עי' שו"ה תרל"ה דין ג' (א.ה. ע"ש בסופו שצריך שיהיו ג' דפנות בתחילה ועשעה"צ תרל, ז דכשר וכ"ה במשנ"ב תרמא, ג. ודוחק לומר דמיירי בסיכך על ג' דפנות ואח"כ נפלה דופן אחת. ובהבנת דברי מרן יעויין בתשובה הבאה. ועוד יל"ע בסוכה גמורה עם ג' מחיצות שנתן מחיצה גמורה באמצעה וחילקה לב' סוכות דאף שנעשית בהכשר גמור, מ"מ כעת יש סוכה עם דפנות חדשות ובה לא היו ג' דפנות בשעת הסיכוך, כי הדופן ג' הראשונה התבטלה והגיעה דופן אחרת שכלל לא היתה קרובה לסוכה בשעת הסיכוך). **שוב כתב תשובה: לכאור' פסול.**

טז. סוכה שיש לה ג' דפנות מערב דרום צפון וסיכך רק בחציה, באופן שרק צפון ומערב הם דפנותיה, דהסיכוך רחוק מהדרום, ולא חשב להמשיך לסכך, ואח"כ בא אחר והמשיך לסכך עד הדופן שבדרום, ובכך נעשית בעלת ג' דפנות, האם הוה תולמה"ע משום שזה כמסכך על ב' דפנות בלבד ואח"כ הוסיף את השלישית. ובשלמא כשחושב בתחילה לסכך הכל, הוה הכל מעשה ארוך, וכבר בתחילה ייחד ג' דפנות לסוכה. אך בכה"ג בתחילה בנה בפסול, והשני שהוסיף סכך וממילא הכשיר את מעשה הראשון הוה תולמה"ע.

האוצר ◆ גיליון ע'

תשובה בע"פ: זה ודאי כשר כיון שאין פסול בסכך.

יז. סיכך ע"ג דפנות ואח"כ נפלו הדפנות והשיבן - האם צריך לנענע את הסכך משום תולמה"ע.

תשובה: כמדומה שא"צ, (א.ה. ובנפסלה רק דופן אחת יש ראייה שכשר משו"ע תרל, יב).

יח. במשנ"ב כתב דסגי לסכך ע"ג דפנות גבוהות טפח ואח"כ לחקוק למטה עד י' טפחים ואין בזה משום תולמה"ע - האם זה גם במחיצות טפח תלויות גבוה הרבה מעל הקרקע ואח"כ בונה תחתן דופן י"ט.

תשובה: צ"ע (א.ה. שכיח כשכל הדופן היא דלת והיא היתה פתוחה ויש בין המשקוף לתקרה חלק מהדופן, ולכאן זה בכלל דברי הרמ"א סו"ס תרל"ה שעסק באופן רגיל ולא בגדיש ע"ש).

יט. כשצריך לנענע את הסכך משום תולמה"ע כמה השיעור שצריך להגביהו.

תשובה: כל שהוא.

כ. כשצריך לנענע הסכך משום תולמה"ע - האם מהני להגביה את הקנים בצד ימין קצת ואח"כ בצד שמאל קצת, דיוצא שתמיד זה לא הוגבה לגמרי דהיה מונח בצד השני.

תשובה: משמע דלא מהני עי' שו"נ"ה סי' תרכ"ו דין ה'.

כא. כשצריך לנענע את הסכך משום תולמה"ע - האם חייב להגביה דוקא או אף להזיזו משהו במקומו.

תשובה: משמע שיגביה קצת.

הוקצה למצוותו

כב. נוי סוכה שהוקצה לו' האם מותר ליטלו ולקובעו בסוכה אחרת.

תשובה: כמדומה שיש מחמירין (א.ה. ענינו דלא הוקצה רק לאיסור הסתפקות אלא גם מלהורידו מהסוכה, ערמ"א תרלח, ב דאף להוריד מפני גשם צריך תנאי, וא"כ י"ל שהוקצה לסוכה זו בלבד).

כג. לט"ז (שעה"צ תרלח, ל) נוי סוכה מוקצה רק לשימוש שיבטל קדושתו ולא לשימוש בעוד שהוא מונח וימשיך הנוי להישאר. וצ"ב, דבסוגיא שבת דף כב. דימו זאת לנר חנוכה שאסור בהרצאת מעות בלבד.

תשובה: שזה נעשה לנוי ול"ש לאוסרו (א.ה. שו"ר במשנ"ב שם סק"ד שדברי הט"ז גם בגוף הסוכה, ואולי סוכה נועדה לדיורין והנאות בזמן שקיימת, ומשא"כ נ"ח).

כד. הניח קישוטים מחוץ לסוכה כדי לייפות את הכניסה אליה, האם הם הוקצו.

תשובה בע"פ: כן כיון שזה לצורך הסוכה.

כה. האם מחט שתלו על ידה קישוט בסוכה גם הוקצתה כל ז' מלהורידה לשימוש.

תשובה: יתכן.

כו. בביצה דף ל': פירש"י דלא מהני תנאי שאינו בודל מהסוכה, כיון שיש איסור סותר. משא"כ בנוי סוכה, דיכול ליטלן ביה"ש, האם נוי שתלוי ע"י מחט בגוונא שהמחט מוקצה מחמת גופו ואי אפשר להורידו ביה"ש לא יהני ביה תנאי.
תשובה: יתכן. אח"כ כתב תשובה: אולי.

ליל יו"ט

כו. האם נשים מברכות שהחיינו במ"ע שהזמ"ג כבנטילת לולב.

תשובה בע"פ: המנהג לברך.

כח. אם בליל יו"ט דסוכות לא כיוונה בשהחיינו שבהדלקת נרות על מצות סוכה - האם תצא בסוכה בשהחיינו בקידוש.

תשובה בע"פ: זה לא הפסק.

כט. אשה הדליקה נרות בליל יו"ט ובירכה שהחיינו עליהם מחוץ לסוכה ואח"כ בטעות לא כיוונה לצי"ח שהחיינו בקידוש, כמו בכל יו"ט שמכוונת לא לצי"ח שהחיינו לאחר שכבר בירכה בנרות, האם צריכה לברך שוב שהחיינו על מצות סוכה כי בנרות זה רק על היום.

תשובה בע"פ: לא תברך במיוחד ובלא"ה אינה מחוייבת בכך ואף שמברכת בכל מ"ע שהזמ"ג מ"מ כאן לא תברך שהחיינו. אח"כ כתב תשובה: של הנרות הולך גם על מצות סוכה, (א.ה. דזה מצות החג ואף שהמברך שהחיינו בבית בגשם מברך שוב על הסוכה כשפוסק הגשם שם בתחילה לא היה שייך בזמן הגשם מצות סוכה. עוד הוסיף לי בהודמנות, דזה משום שהמצוה נוהגת בכל משך זמן החג, ואינו כשופר שמקיימים רק למחרת בבוקר כמה רגעים, ועשעה"צ תרסב, ד).

ל. מסקנת הביה"ל תרמ"א דכשבירך זמן בעשיית סוכה אין מברך על יו"ט דסוכות זמן, כספק הפמ"ג, כיון שמהות היום הוא סוכה, ודנו באשה שלא בירכה שהחיינו בר"ה בנרות, ובעלה התכוין שלא להוציאה בשהחיינו דקידוש כי חשב שהיא בירכה בנרות ונזכרה רק במנחה. האם תברך שהחיינו על היום אחר ששמעה שהחיינו בשופר שהוא מהות היום.

תשובה: צ"ע. שוב כתב תשובה: אולי.

לא. במשנ"ב כתב דהמברך שהחיינו ומצא שהיה הגג סגור לא יברך שוב, דיצי"ח בזה כמי שמברך בשעת בניה, האם זה רק כשפעם היה פתוח והיתה כאן סוכה או אפי' כשסיכך תחת הגג ולא פתח אותו, דמעולם לא הייתה כאן סוכה (למקילין דאי"ז תולמה"ע).

תשובה: אולי.

לב. האם ראוי לא לדבר באמצע כזית ראשון בליל סוכות [דאין שם ברכת המצוות].

תשובה: אולי לכתחילה כדי שלא יפסיק ויסיח דעתו.

ברכת לישוב בסוכה

לג. הכרעת המשנ"ב דהשווה בסוכה אם בסוף יאכל ידחה הברכה לאכילה ואם לאו יברך רק על השהייה, מה הדין אם בסוכה זו הוא לא יאכל ואח"כ ילך לסוכת ביתו בלי היסח הדעת ושם יאכל. האם זה כשיביה ארוכה שידחה הברכה לאכילה או יברך בסוכה הראשונה שבה הוא רק שוהה.

תשובה: תלוי במחלוקת אם הליכה הוי הפסק.

לד. השעה"צ תרלט, צא כתב שהיוצא מהסוכה רק למנחה וחוזר ואוכל יברך שוב לישוב בסוכה על הפסק השהייה בצירוף האכילה, האם זה דוקא באכילת המוציא או גם במזונות.

תשובה: גם במזונות. והוסיף בע"פ: אצלנו המנהג כהגר"א שהברכה על השהייה ולא על האכילה וממילא כשיצא רק למנחה אי"ז הפסק ולא מברכים שוב אף כשמברך המוציא כי אין האכילה מצטרפת לחיוב כי אין מברכין עליה.

לה. למשנ"ב (דלא כהגר"א) היוצא מהסוכה למנחה בלבד ואח"כ אוכל, מברך שוב ברכת לישוב בצירוף ההפסק מעט עם האכילה החדשה, מה הדין כששב ממנחה לסוכה ולא אוכל מיד אלא אחר שעה, האם אחר שעה יברך באכילה דאז יש צירוף אכילה עם המנחה, או שכיון שאין הצירוף בבת אחת גרע, דכבר נפסק בתחילה כששב ממנחה לסוכה דאין כאן הפסק כלל ולא שייך להצטרף לאכילה.

תשובה: לכאן יברך, (א.ה. כן מוכח ממשנ"ב מז, כח ברעק"א).

לו. האם בהבדלה אומרים ברכת לישוב בסוכה על הכוס קודם השתיה.

תשובה: מנהגנו כהגר"א שאומרים הברכה גם בלא אכילה כלל ובלבד שהי' הפסק גדול. (א.ה. ומרן זיע"א מברך מיד כשנכנס לסוכה קודם ההבדלה. ושמעתי שזה ע"פ מה שפסק החזו"א שמעריב בצירוף ויתן לך הוה הפסק גדול, וכן בכל פעם מברך לפני האכילה כשנכנס לסוכה לשהייה ארוכה. וכששהה אצל מרן הגרי"ש זיע"א בחוה"מ שנת תשע"ב לא בירך עד שקיבל תה ובירך לישוב בין ברכת שהכל לשתיה. וכנראה לא ראה בכך שהייה ארוכה בכדי לברך, ורק ע"י הכיבוד ששתה נחשב הביקור לארוך. ומתחדש בזה שאי"ז הפסק לברך לישוב בין ברכת שהכל לשתיה, על אף ששתיית תה לא מחייבת בסוכה. ולפ"ז להנוהגים ע"פ המשנ"ב אין חשש להבדלה לישוב על הכוס לאחר ברכת בפה"ג כשבדעתם מיד לאכול מזונות, כדרך שעושים בקידוש, וכן נוהג אאמו"ר שליט"א).

לז. לדעת המשנ"ב שמברך לישוב על פת הבאה בכיסנין בצירוף השהייה, האם זה גם על תבשיל מדגן.

תשובה: לא מסתבר.

לח. יען כי אסור ביה"כ בסוכה למה היוצא לביה"כ אי"ז היסח הדעת, כדמצינו בתפילין שכשחלץ ונכנס לביה"כ זה היסח הדעת ומברך שוב.

תשובה: אם זמנו ליכנס מיד אינו הפסק דתשבו כעין תדורו.

לט. כשיצא בגשמים כי אי אפשר לקיים מצות סוכה, ובזמן מעט פסק הגשם - האם זה הפסק לברכת לישוב.

תשובה: י"א שאם היה הפסק מועט אף אם כיסה הגג א"צ לחזור ולברך.

שתיה בסעודה

מ. בשעה"צ תרלט, כתב דמי ששותה באמצע הסעודה צריך סוכה, דאף ששתיה לא מחייבת סוכה, מ"מ כשהיא בתוך הסעודה היא חשובה, מה הדין בפירות האם הם נחשבים בתוך הסעודה, דהרי צריכים ברכה לפנייהם ומאידך נפטרים בברכה אחרונה בברהמ"ז, האם צריך לאוכלם באמצע הסעודה דוקא בסוכה.

תשובה בע"פ: הם בכלל הסעודה ויותר חמורים כי עוד מברכים עליהם בפה"ע.

מא. כשבאמצע סעודתו יש מעט לחם בפיו שלא בלעו (ולא רק בין השיניים אלא בעין) האם אסור לבלועו חוץ לסוכה, כדאסר השעה"צ שתיה תוך הסעודה חוץ לסוכה, או שמעט לחם בפיו אין בו שיעור חשוב.

תשובה: יתכן שמותר (א.ה. לכאו' הטעם דבפה זה כבטל, וכמו שאי"צ לברך אחר ברהמ"ז כשבולע שיריים בפיו, אך לא מטעם כל שהוא וכדמבואר בתשובה הבאה).

מב. השעה"צ אסר שתיית מים באמצע סעודה מחוץ לסוכה, האם זה דוקא מים בשיעור חשוב או אף כל שהוא.

תשובה: כמו חצי שיעור.

מג. בנ"ל, האוכל מפרי שלא נגמר מלאכתו לתרומה, רק אכילת עראי באמצע הסעודה, האם יחשב לקבע לחייב בתרומה.

תשובה: לא שמענו (א.ה. אחד רצה לטעון שע"פ השעה"צ אשה שאכלה חוץ לסוכה ובאמצע הסעודה שותה בסוכה מברכת לישב על השתיה כי זו קביעות, ושמעתי שמרן זיע"א עונה לו שאין לך אלא חידושו לחומרא ולא לקולא, וכאן הבין שאף לחומרא לא אמרין כן בכל דין. אמנם לענין מי שהתחיל באיסור לאכול אחר שהגיע זמן ק"ש של ערבית דחייב לפסוק, השיב לי שע"פ השעה"צ אסור לו לשתות מעט לפני ברהמ"ז).

ישיבת סוכה

מד. שמעתי שנשאל במשנ"ב תרמ. כז. שהשולחן יהיה בסוכה תוך כדי שדן המ"ב בזמן השינה^א.

תשובה בע"פ: אי"צ שיהיה השולחן בסוכה בשעת השינה דאינו עסוק אז באכילה ואף החפץ חיים קיפל השולחן כשהלכו לישון והמשנ"ב שם עבר משינה לאכילה והנידון רק באכילה (א.ה. לכאו' יש לחלק בין שולחן העומד חוץ לסוכה עם מאכלים לבין קיפול השולחן, שכלל אין לו להיכן לימשך).

מה. האם מותר להרדים בנו קטן מחוץ לסוכה באופן ששוכב על ידו, אף שיש חשש שגם האב ירדם שם, דאף כל השנה הולך למיטת בנו להרדימו ואף ילך לכך לבית אחר, וכעין היתר דהולכי דרכים.

א. המשנ"ב שם לא כתב מפורש שדן על חיוב הכנסת השולחן לסוכה בשעת השינה אלא בתוך כדי שדן בעניני ודיני שינה בסוכה כתב שיש חיוב להכניס את השולחן לסוכה ולכך השואל הבין שקאי על שעת שינה ומרן זיע"א דחה שהמשנ"ב כבר עבר לענין אחר ולא מחייב שולחן בסוכה אלא בשעת אכילה ולא בשעת שינה.

האוצר ◆ גיליון ע'י

תשובה: יש לזיזהר (א.ה. ומרן הגר"ק זיע"א אמר לי נכון).

מו. הזדמן לאכול פרי באופן שראשו ורובו בסוכה ושולחנו בתוך הבית, ויל"ע אם נחשב שאכל בסוכה, דלכא' בזה לא גזרו שלא מקיים בכך מצוה, כי מדינא מותר לימשך ולאוכלו בבית.

תשובה: מדרבנן לא עשה מצוה.

מז. מי שיש לו סוכה בחצר האם אסור לכבדה בשבת אטו שאר חצרות שאין מרוצפות, או שמותר כי כל סוכה מרוצפת.

תשובה: אין כל סוכה מרוצפת (א.ה. משמע שלו יצויר יהיו כל (וה"ה רוב) הסוכות מרוצפות ידונו בזה דין סוכה ולא דין חצר).

כבוד הסוכה

מח. האם אפשר להניח כלים מאוסים תחת השולחן בסוכה כשהוא גבוה י' טפחים כיון שאי"ז אויר סוכה.

תשובה: אין ראוי.

מט. שמעתי שנשאל אם מותר לתת כלי מאוס תחת דופן עקומה בסוכה.

תשובה בע"פ: זה נידון וצריך להחמיר.

נ. השעה"צ חושש מלברך לישב בשעה שיש כלים מאוסים בסוכה, ויל"ע אם זה דוקא כשהם עזובים שם, אך אם חברו בדיוק סיים את מנתו והצלחת עוד לפניו, כדרך רגילה, אי"ז מאוס ויברך או לא שנא.

תשובה: יברך.

מצטער

נא. המקפיד לא לשתות חוץ לסוכה וכעת הוא צמא ואינו במקום סוכה, האם יצמא כמה שעות עד שתהיה לו סוכה, או שזה חילול המועד דמצטער בצמאון והוה הדיוט (כמש"כ הביה"ל בדין מצטער) וישתה בלא סוכה.

תשובה: אינו חילול המועד.

נב. הנוהג לא לשתות חוץ לסוכה ואף כשאין לו סוכה ממתין זמן רב עד שיגיע לסוכה, האם יש ענין שכשירד גשם הוא ימתין עד שיפסוק הגשם (כשנראה שיפסיק לסוף שעתיים) ולא ישתה.

תשובה: א"צ.

נג. כשירדו גשמים ושכב בביתו כתוב שאי"צ לשוב לסוכה עד שיעור בעלוה"ש, והבנתי דהרגיל לקום דרך משל בשעה 7 אצלו עלוה"ש כאמצע הלילה ויכול להמשיך לישן עד 7, האם נכון.

תשובה: נכון.

נד. כששכב בביתו בגשם האם חייב לשוב לסוכה שבמרפסת ביתו, דאי"ז כ"כ טורח.

תשובה: אין חייב.

נה. האם בכל קושי וטורח בדרך לסוכה יש פטור מצטער כמי ששכב בביתו בגשם דפטור מלטרוח לקום ללכת לסוכה.

תשובה: לפי הענין.

נו. כשיש גשם דשייך ליתן סדין תוך ד"ט לסכך (לשיטה שכשר) להגן, העירו דאם מחזיק מטריה בידו זה ממש עראי ול"צ דוקא תוך ד"ט לסכך, האם זה נכון.

תשובה: יתכן.

נז. כשיצא בגשמים כי אי אפשר לקיים מצות סוכה ובזמן מעט פסק הגשם האם זה הפסק לברכת לישב.

תשובה: י"א שאם היה הפסק מועט אף אם כיסה הגג א"צ לחזור ולברך.

דיני יו"ט וחזה"מ

נח. האם רבותינו החזו"א והסטייפלר (א.ה. אברהם ויעקב) עשו משהו ביום האושפיזין שלהם.

תשובה בע"פ: לי לא ידוע מכלום, וכשאמרתי אז הם לא עשו, הפטיר: לי לא ידוע.

נט. האם בל' יום קודם החג חייבים ללמוד גם הלכות יו"ט שנוהגות הרבה פעמים בשנה או רק את דיני אותו החג.

תשובה: הכל.

ס. האם הלכות חג בחג ענינו שידעו מה צריך לעשות בחג, או שעצם הדרישה בעניני המועד זה מכבוד המועד.

תשובה: כל עניני היום (א.ה. ואף שכבר אין בהם נפק"מ לשנה זו, וכפי שהשיב לי דבחזה"מ פסח מהני לדרוש בהלכות ליל הסדר).

סא. מקובל שאף המקדש ביו"ט על יין שותה יין נוסף לשם מצות שמחה. וצ"ב, דכבר שמח ביין שבקידוש ושלמי שמחה נתרבו בגמ' בחגיגה בכל מיני שמחות ואי"צ מן החולין.

תשובה: להראות שמחה (א.ה. ובאמת אינו מדינא, ומ"מ לתוס' חגיגה דף ז: אין יוצאין בדבר שאין שייך לחג לגמרי).

סב. לחזו"א שמסופק שחייב שמחה הוא גם ביום וגם בלילה, האם למעשה ראוי לשתות יין בחג גם ביום וגם בלילה.

תשובה: וטוב לב משתה תמיד.

סג. הבאים לכותל המערבי בחג זכר לראיה האם מקיימים ענין זה כשבאים בלילה שאי"ז זמן ראיה.

תשובה: יתכן שלא.

האוצר ◆ גיליון ע'

סד. מצא אבידה בחוה"מ האם יכתוב פתק הכרזה בחוה"מ שמא המאבד ילך אחר החג מכאן ולא יראה את הפתק.

תשובה: לכא' יכול.

סה. לחזו"א ציור של תורה טעון גניזה, ועפ"ז התרתי לבני לצייר בחוה"מ ציורים של החומש כדהותר לכתוב ד"ת, האם נכון.

תשובה: אינו דבר האבוד ואסור (א.ה. דרך ד"ת שיצטרך לכותבם פעם אחרת הוה אבוד, אך יל"ע בילד שלא ילמד כעת באופן אחר אם ניצול הזמן הוה דבר האבד. אמנם ודאי שהמצוה ליתן את הזמן במועד לקיום מצוות המועד).

ארבעת המינים

דיני לולב

סו. שכיח שתימות הלולב מסתיימת בעוקץ ארוך מאד (אין כוונתי על הקורא). האם דין קטום הוא בנקטם העוקץ הארוך, או רק העוקץ שנמצא תמיד מעט בכל עלה או העלה ממש, דהיינו מה שירוק.

תשובה: לכא' יש להחמיר.

סז. תיומת שמחוברת לגמרי למעלה ולמטה אך נפרדה באמצעה - האם זה כדין נחלקה התימות.

תשובה: לא. (א.ה. ע' ביכורי יעקב סק"ו, וע' גמ' מו"ק דף כב: ומשנ"ב י' כה., וכן הורה לי מרן זיע"א לענין קריעה בבגד שאם טפח הקריעה אינו מפולש עד שפת הבגד אין בו דין נקב ואינו קריעה).

סח. במשנ"ב תרמה, טו, כט כתב דלולב עם שתי תיומות כשנקטמה אחת כשר ובנחלקה אחת פסול, האם בנחלק יהני לקוטמה ולהכשירה.

תשובה: עי' חזו"א או"ח סי' קמ"ה סק"י.

סט. לולב עם קוצים בשדרה שפסל השו"ע - האם זה גם במקצת, כי זה סוג אחר, או רק ברובו.

תשובה: אולי.

דיני הדס

ע. שכיח שבד ההדס בעליונו נהפך לירוק ורך כעלה ואינו עץ, האם בקטימתו הוה קטום או שזה כנשירת עלין בעלמא.

תשובה: צ"ע. אח"כ כתב: לכא' פסול. (א.ה. וראיתי מי שהחמיר שלא להחשיב שם לשיעור ג' טפחים).

עא. בהא דבהדס כשיש עליו ברוב אורכו כשר מדין רובו ככולו, האם זה רק כשהיה פעם בכולו דאמרינן דהרוב כהכל שהיה, או אפילו שמתחילת ברייתו גדלו עליו רק ברובו.

תשובה: אפילו מתחילה.

עב. בדין הנ"ל, האם יש לדקדק שיהיה רוב במקום אחד, או שמהני גם ג' גודלים והפסק ואח"כ עוד ד' גודלים נוספים.

תשובה: אין נפק"מ. (א.ה. עביה"ל תרמו, ה סוד"ה ולעיכובא).

עג. האם הדס נמדד מתחילת תחתית הבד או רק מקן העלין התחתונים.

תשובה בע"פ: יעויין בשונה הלכות תרמו, ב-ה. ולמעשה זה שאלה.

עד. בשו"ע תרמו, ב פשוט דהממעט ענבי הדס ביו"ט כשר. וצ"ב, דהרי נדחה בתחילת היום ובמשנ"ב תקפו, יח חשש לכך בשופר ע"ז שנתבטל ביו"ט.

תשובה: אולי כיון שאפשר למעטן לא נדחה (ולא דמי לע"ז שאין ביד ישראל לבטלו). (א.ה. היינו דבהדס אף שאסור מ"מ זה בידו).

עה. האם אסור להחזיר הד' מינים למים ביו"ט, כשנראה שע"ז ראש ההדס הסגור יפתח, כדין פרח שיפתח.

תשובה: יתכן, ואפשר דלצורך מותר כדין פס"ר דלא ניה"ל.

עו. במשנ"ב תרמו, לג כתב שיש להוריד את הענפים היוצאים בהדסים בתוך השיעור דהם מפסיקים את השיעור, האם זה רק בענפים או גם בעלין הקטנים המצויין מעט בהדסים ובערבות בין קן לקן.

תשובה: רק בענפים.

דיני ערבה

עח. האם גם בהושענות בהו"ר יש להקפיד לקטום את הענפים הקטנים היוצאים באמצע שיעור הערבה, כמש"כ המשנ"ב בסוף הלכות הדס.

תשובה: עי' שו"ה סי' תרס"ד דין י"ז. (וע' תשובה הבאה).

עט. בנ"ל, למשנ"ב שענף היוצא בין קני הדס יקטמנו מטעם שמפסיק בדין הדס המשולש, ולכאור' זה לא שייך בערבה שאין בה דין של שילוש או של זוג, האם מ"מ יש ענין לקטום ענפים היוצאים גם בערבה.

תשובה: למה לקטום. (א.ה. ולא אמרינן דהבד התחתון מסתיים היכן שמתחיל הבד העליון והן בתחתון והן בעליון אין שיעור).

פו. כתב המשנ"ב תרמו, יא שכיון שערבות מצויות ראוי להקפיד להחליפן אפילו בנשירת מקצת עלין, האם כוונתו אפילו בנשר עלה אחד או שני עלין או רק במיעוט הניכר.

תשובה: טוב להדר. (א.ה. ולכאור' היינו רק בשיעור ערבה, אך במקום שמתחת לשיעור אי"צ להדר, ולא משכח"ל שיחזיק וינענע ולא יפול עלה במקום אחיזתו).

פא. האם למעשה יש להגביה את ראש הערבה הכפופה מחשש שאי"ז כדך גדילתו.

תשובה: עי' שונה הלכות תרמ"ז דין ו' בשם החזו"א.

האוצר ◆ גיליון ע'

פב. החזו"א זיע"א חושש בערבה מקופלת בראשה דאי"ז דרך גדילתה. וצ"ב, דמצינו שערבות שבמזבח היה ראשם מקופל עד גג המזבח, ובכל מצוה בעינן דרך גדילתו כדילפינן מעצי שיטים עומדים – וערבות המזבח הם הלמ"מ ולא רק מנהג הנביאים (כערבות דהו"ר), והרי יש שיטה שאף עקום שאינו הפוך לא נחשב לדרך גדילתו.

תשובה: שם נתקפל מחמת כובדו.

פג. בדברי החזו"א הנ"ל.

אמר לי בע"פ: החזו"א מביא בזה של"ה שהובא בבאה"ט, אך כשרואים בשל"ה בפנים מיירי שם כשקשר חבילה שלימה ובתוכם היו חלק הפוכים ממש, אלא שמ"מ כיון שיצא מפי החזו"א יש להחמיר בזה, והוסיף שעושה כן בשעת הברכה בלבד. עוד אמר שלא מהני לזה שיש שיעור ערבה שאינו מקופל בכדי לומר שיש כשיעור כדרך גדילתו והראש ההפוך כמאן דליתא ואי"ז קטום כי במציאות הראש מחובר (א.ה). וכעין הסברא הנזכרת בביה"ל יא, ג ד"ה ונעשו ששה עשר, דודאי הראש חלק מהערבה ובעינן גם בו דרך גדילתו. (א.ה). כשעיינתי בשל"ה הבנתי דמיירי שם הן בציור שהביא החזו"א והן בציור שהביא מרן זיע"א).

פד. בחזו"א הנ"ל, צ"ע דבלולב עגול כמגל הכשירו כשזה לכיוון שדרתו, על אף שוודאי דכשיאחזו הוא יהיה מקופל לצד ולמשנ"ב תרנא. טז. גם כשנוטלים ראשיהם מן הצד אי"ז דרך גדילתו על אף שאי"ז לגמרי הפוך, ומוכח דכשחציו מתעקם לצד כשר, כי האדם בפעולתו אחזו ישר.

תשובה: שם כפוף קצת וכאן יורד למטה.

פה. בחזו"א הנ"ל, לכאור' לשיטות במשנ"ב תרמה, ג דנפרצו עליו זה שתלויות למטה וגם אין עולין עם הלולב מוכח דלא כהחזו"א, דאם כדבריו אי"ז מדין נפרצו עליו אלא מדין דרך גידולו.

תשובה: אפשר לזקוף. (א.ה). היינו דלדין דרך גידולו יוכל להגביהן בידו, ורק מדין נפרצו זה פסול בכל גווני.

פו. במשנ"ב תרמו, כז החמיר ביבש וראשו כמוש ביום א' והיקל בזה בחוה"מ שזה ספק דרבנן, ומשמע מסתימת דבריו שבחוה"מ יברך. וצ"ב, דספק ברכה לקולא ואיך יברך בחוה"מ.

תשובה: כיון שספק דרבנן להקל וכשר יכול לברך. (א.ה). וצ"ע דכאן המשנ"ב כתב כן לכתחילה ובסימן תפו, א כתב כן רק באדם חלוש, ועמשנ"ב סו"ס תרל"א).

פז. בערבה בהו"ר שזה רק מנהג הנביאים האם מותר לאכול לפנ"ז (אחר שנטל לולב).

תשובה: אולי אין ראוי.

פח. ברמ"א כתב דאת הערבות בהו"ר ינענע ויחבוט, מי שחבט מיד ושכח לנענע האם יחזור ויקח אחרים.

תשובה: ינענע עם החבוטין. (א.ה). אף שנפסלה הערבה מ"מ עיקר המצוה היא החבטה ויקיים נענע בפסולים, ואף השעה"צ תרסד, יב דן בחבטה, וצ"ע. וכנראה הבין מרן זיע"א שהשאלה נשאלה בגוונא שלא נקטמו בחבטה ורק נשרו רוב עליה, דהיא כשרה להושענות).

דיני אתרוג

פט. אתרוג שלא יצהיב לעולם אלא אם יניחוהו בין התפוחים, האם דינו כסופו להצהיב.

תשובה: לכא' כשר.

צ. בשעה"צ תרמח, סא כתב דאתרוג כבוש בדבש קרוש אינו כמבושל. ולכא' הוא מפני דרך הטמון בתוך מים ממש הוה כמבושל, ולא כשזה נוגע במשקה קרוש אף שיש רטיבות כל שהיא כמצוי בדבש – מה הדין במקרה דידן כשנוגע בדפנותיו, האם הוה כמבושל משום דדרך שזה לח, אמנם אי"ז כשרייה במים ודמיה לדבש קרוש.

תשובה: אינו כבוש.

צא. מה הדין בהרכיב ענף לימון בעץ אתרוג, וגדל בעץ האתרוג ולא בענף הלימון.

תשובה: לא טוב.

צב. הרמ"א תרמח, יג התיר בלעטלך מפני שאינם גבוהים, ועוד מפני שהם מראה אתרוג ואפילו גבוהים, ובמשנ"ב כתב דגבוהים יקח רק בשעת הדחק. ויש לדון באין גבוהים אך הם על החוטם, דאז לכא' צריך גם לטעם ב' של הרמ"א כיון שזה לבן ולבן פוסל בחוטם ככל שהוא הניכר אף כשאינו בולט (דאי"ז מדין חזוית אלא מדין שינוי מראה), וכדי להתיר צריך לומר שזה מראה אתרוג, ועל טעם זה פסק המשנ"ב דזה רק בשעת הדחק, מה למעשה.

תשובה: בשעת הדחק.

צג. הרמ"א תרמח, יג הבין בביאור א' שאין בלעטל מראה אתרוג, ועכ"ז התיר כי אינו גבוה כחזוית, ומבואר שאף שינוי מראה כשר כשאינו גבוה – האם גם מראה שחור שאינו גבוה כשר.

תשובה: צ"ע.

צד. הבנתי ממרן (שליט"א) [זיע"א] (בתשובה הקודמת) דמראה שחור בחוטם האתרוג שאין גבוה אי"ז שינוי מראה, האם נכון.

תשובה: נכון. (א.ה. צ"ע מתשובה דלעיל).

צה. בלעטל שחור באתרוג, האם דינו כמראה שחור, או שכיון שאי"ז בגוף האתרוג אי"ז חסרון.

תשובה: יתכן שיש להחמיר.

צו. שמעתי שדעת מרן (שליט"א) [זיע"א] דנקודה חומה בחוטם האתרוג כשרה לכתחילה ואי"ז שינוי מראה, האם זה נכון.

תשובה: אינה (א.ה. היינו דעתי) כלל, ותלוי לפי המראה. שוב כתב: תלוי אם הוא שינוי מראה. (א.ה. לכא' כוונתו לחלק בגודל ובחזק הנקודה, לפי הענין שהאתרוג מאבד את הדרו).

צז. ברכת שהחיינו במצות אתרוג האם פוטר מברכת שהחיינו באכילת אתרוג.

תשובה: כמדומה שי"א כן. (א.ה. עמשנ"ב הלכות שהחיינו שבכל גוונא אין מברכין על אכילת אתרוג שהחיינו, כיון שדר באילנו כל השנה ואינו מתחדש משנה לשנה).

האוצר ◆ גיליון ע'

דיני ד' מינים

צח. מי שבירך על ד' מינים שאינם שלו ביו"ט א' - האם זו ברכה לבטלה או שיש מצוה דרבנן כבחוה"מ.

תשובה בע"פ: מסתמא לא תיקנו ביום א' מצוה בשאול וזה ברכה לבטלה וצריך לברך שוב.

צט. בנ"ל, מה הדין כשנתן לאשתו את הד' מינים ביו"ט א' ושכח להקנות לה.

תשובה בע"פ: מסתמא כוונתו להקנות בכדי שתצא י"ח כדין וה"ה חברו. (א.ה. ע' הכרעת המשנ"ב תרנח, ט, ולכאור' כששכח שיש דין לכם אין במציאות דעת להקנות, אף שאם היה נזכר ודאי היה מקנה, וכל הנ"ל רק כשיודעים הקונה והמקנה שצריך לכם ושכחו לפרש כן).

ק. האם נשים מברכות שהחיינו במצות עשה שהזמ"ג כבנטילת לולב.

תשובה בע"פ: המנהג לברך.

קא. נטל לולב ביום א' ולא קנאו ובירך שהחיינו, ואח"כ חזר וקנאו, האם יברך שוב שהחיינו או שנפטר בתחילה, דומיא דבונה סוכה שפוטר מברכה בשעת המצוה.

תשובה: יתכן שפוטר.

קב. כששאל לחכם על לולב מסויים ואסרו, האם יש דין חכם שאסר על כל הלולבים שיהיה בהם את אותה השאלה, ואף בשנים הבאות, או שיוכל לשאול שאלה זו בלולב אחר לחכם המתיר.

תשובה: זה רק על הלולב.

קג. ד' מינים שנענע בהם גדול בר חיובא והוקצו האם מותר לתתם לקטן הפחות מגיל חינוך לנענע בהם, שאצלו זה משחק בעלמא.

תשובה: מותר שמתחנך קצת.

קד. מצוי פשוטי עם המוכרים ד' מינים, האם צריך לחשוש שגזלום ובפרט לברכה.

תשובה: יש לברר.

קה. בנ"ל, מה הדין כשאי אפשר לברר.

תשובה: בזמנינו יש לחוש.

קו. בסימן תרמ"ט הכשיר המשנ"ב בדיעבד אף אם קצץ הישראל בעצמו משדה גוי ולא יחשוש לגזול, מה הדין בזה לענין ברכה (דהמשנ"ב דן בדיעבד לענין ברכה רק כשהיה ודאי יאוש ושינוי רשות ולא בכח"ג).

תשובה: אולי.

קז. כתב המשנ"ב תרנא, נו דאם נטל לולב ונמצאה הערבה פסולה אם יש לו ערבה אחרת יטלם כולם ויברך רק על ערבה, ואם לאו יברך אף על הלולב לכשתהיה לו אחרת. ויש לדון כשאינו לו אחרת אך נמצא בביתו אחיו וידידו, שבקל יתן לו, האם זה נחשב מצוי.

תשובה: צ"ע. (א.ה. ושוב הסתפק כן בכמה פעמים נוספות ששאלתי שוב).

קח. האם צריך למעשה לחשוש לשיטות שלולב כל ז' בכותל ובירושלים הוא מדאורייתא ולחזור וליטול שוב כשנוסע לכותל המערבי.
תשובה: רוב פוסקים חולקים.

שמחת תורה

קט. בשמחת תורה שחוזרים על הקריאה כמה פעמים האם יוכלו לעלות שני אחים בזה אחר זה, באופן שאחד בסוף הקריאה הראשונה והשני יתחיל שוב וזאת הברכה דזה קריאה אחרת.
תשובה: לא.

קי. בשו"ע סוף הל' סוכה מבואר דהיושב למחרת החג בסוכה צריך לפוסלה כדי שלא יראה שמוסיף על המצוה. וצ"ב, אמאי מצה מותר לאכול אחר פסח אפי' בלא חמץ ולא נאמר בכך שצריך היכר.

תשובה: סוכה נראה כמוסיף (א.ה. מרן זיע"א ביאר בספר הליכות חיים שמשא"כ מצה, שלפעמים אוכלים באמצע השנה).

